

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum III. Nos quidem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

rescivisset Pontifex, intellexit, Syricam vestem Monachalem nunquam induisse, sed usque ad mortem in vestibus, quibus loci ejus presbyteræ (id est sacerdotum conversæ uxores) utebantur, permansisse; id Gabina dicebat, penè ex consuetudine licuisse, quia etiam Abbatissa, quæ Syricam antecesserat, talibus vestibus usa fuerat. Causam istam Gregorius consiliarijs suis, & alijs viris doctis in urbe examinandam dedit, qui responderunt, quia Syrica solemniter ab Episcopo Caralitano ordinata fuit Abbatissa, atque in monasterij regimine per annos multos, usque ad vitæ finem stetit, quòd vestis qualitas Episcopi culpe imputari, non autem præjudicium monasterio, in quod ingressa, & Abbatissa constituta fuit, asserere debeat, cum itaque Xenodochium rerum illicitè legatarum possessionem retinere non debeat, hortatur proinde Papa Episcopum Caralitanum, in cujus civitate monasterium, & xenodochium sita erant, ut si ita res se habeat, quòd possessiones, non ex contractu, sed per modum legati, seu ultimæ voluntatis, ad xenodochium translatae sint, eas monasterio restitui, & alia omnia, quæ prætextu testamenti conditi detinentur (quippe quòd secundum legalem sanctionem irritum est) ad jus monasterij reduci omnimodè curet. Habetur *lib. 7. indictione secundâ epistolâ 7.*

SUMMARIUM.

1. *Habitus non facit Monachum, aut Monacham.*
2. *Religionem professi non possunt testamentum facere, aut mortis causa disponere.*

Notandum primum. Habitus non facit Monachum, aut Monacham, sed professio regularis. Ita *hic & in c. porrectum 13. de regularibus.* Sufficit etiam ad statum Religionis acquirendum professio tacita,

seu, quæ facta sit, *c. vidua 4. junctâ Gl. eodem tit. & sumitur ex hoc c.* quando ex eo solum, quia Syrica in Abbatissam se ordinari passa est, & per multos annos Prælationem gessit, professa censetur. Verùm jure novo *c. nullus 28. de electione in 6.* nullus Religiosus ad Abbatiam, seu Prælaturam eligi potest, nisi Ordinem eum fuerit expressè professus, quod etiam decernitur in *Trident. sess. 25. c. 11. de regularibus.* Vide in *disp. de Prælati questionem 183. Covar. hic. n. 2.*

Notandum secundum. Religionem professi non possunt testamentum condere, aut mortis causâ quidpiam disponere. Ita *hic & in Authent. ingressi C. de SS. Ecclesijs,* quia ob paupertatis votum proprium aliquid, seu rerum dominium nullum habent, *cit. authent. & c. non dicatis 11. causa 12. q. 1.*

CAPITULUM III.

Nos quidem.

PARAPHRASIS.

Intellexit Gregorius IX, quòd Stephanus, antequam moreretur, condito testamento, monasterium fundari jussisset, cujus ultimæ voluntatis executionem, cum Theodosia hæres differret, eapropter Papa hortatur Caralitanum Episcopum, ut faminam moneat, ad monasterium intra anni spatium inchoandum, & omnia juxta defuncti voluntatem sine tergiversatione exequenda. Quòd si verò intrâ hoc tempus, vel in loco, in quo jussit testator, vel, si non possit ibi, in alio loco, ubi visum fuerit, cum Episcopo monasterium ordinate intermitteret, tum Episcopus ædificet, & omnia loco illi sine diminutione assignari curet, quia secundum piissimas Leges tali modo decet Episcopum dilatarum piarum ultimarum voluntatum executionem supplere.

Rr 2

Sum-

1. Ad heredem ordinariè pertinet munus exequendi testamentum, si nullum executores nominavit testator.
2. Devolvitur tamen hoc exequendi potestas ad Episcopum circa pia legata, si per annum moratus fuerit, & neglexerit executor.
3. Limitatur hac doctrina.
4. Etsi non possit legatum purum applicari ad illum usum, ad quem testator determinavit, potest cum consensu Episcopi ad alium usum pium executor applicare.
4. Ita tamen, ut integrè, sineque diminutione, talia legata praesentur.
6. Quid censeri debeat ad piam causam legatum?

Notandum primum. Si nullus à testatore executor testamenti, aut ultimæ voluntatis nominatus est, munus exequendi pertinet ad heredem, etiam quod attinet ad legata pia, saltem regulariter loquendo, ut hic, & c. si heredes 6, hoc tit. Aliqua verò specialiter excipiuntur, quòd videlicet pro redemptione captivorum, aut pauperum alimonijs relicta sint. Horum executorio, si alius executor non est nominatus, ad loci Episcopum spectare debet. *L. nulli 28. C. de Episcopis. authent. de Ecclesiasticis titulis. S. si quis adificationem. collatione 6. & docui lib. 3. tra. 5. c. 11. n. 1.*

2. Notandum secundum. Si hæres, vel alius executor legata præsertim pia intra annum non exequatur, propter negligentiam potestas exequendi devolvitur ad Episcopum, ut hic, & cit. *S. si quis adificationem, & tradit Innoc. & Imola hic n. 8. Barbosa n. 3. Gl. in cit. c. si heredes. V. adimpleverint.* Necessarium verò est, monitionem antecedere, ad hoc, ut executio devolvatur ad Episcopum, uti *Imola, & Barbosa hic* tradunt, & colligitur ex *hoo c. & cit. authent. S. si quis autem pro redemptione. versiculo si autem, qui hoc.* Non ignoto *Abb. hic n. 11. Molin. tra. 2. disp.*

*251. n. 2. existimare, si executor legatum ad causam piam intra 6. menses exequi obligat, ad Episcopum devolvi facultatem. Id verò nullo jure probari potest, sed tunc, quòd executor, si tanto tempore obligat, pœnis subditus sit. Authent. de Ecclesiasticis titulis. S. si autem legatum. Limitari debet supra tradita doctrina, si testator ipse tempus determinavit, in quantum luntas executioni mandari debeat, citandum est. Numerari autem tempus debet à die aditæ hereditatis *L. 3. S. si per heredi. ff. de statu liberorum, & tract. Abb. hic n. 10. Covar. n. 2.* quia antea tantam hereditatem impeditur executori testamenti, sicuti docent *Gl. & DD. in L. per filio 38. S. servus ff. de hereditibus institutio dis.* Quare monet *Covar. n. 3.* quòd testamenti executor per iudicem cogere possit heredem institutum, ut voluntatem acceptandi declararet. Verum quòd ante ad legata pia, cum ea non pendenti hereditatis aditione, statim post mortem testatoris, aut saltem insinuationem testamenti exigi possunt, teste *Sylvest. V. instrumentum 2. q. 10.* consequenter & fructus ac pensiones à tempore mortis causa pcedere debent.*

Notandum tertium. Sirelictum à testatore ad certum pium usum, aut locum applicari non possit, debet ad alium usumve pium applicari arbitrio executorum & Episcopi, ut sumitur ex *hoo c. & docui lib. 3. tra. 5. c. 11. n. 10.* & tradit *Molin. tra. 2. disp. 249. n. 7.* nam præsertim intentio testatoris, quæ est honor Dei, & salus animæ, servatur. *argum. L. legum 10. ff. de usufructu legato.* ubi dicitur, quid civitati legatum sit ad ludos illius, ad alium ejus civitatis usum à primordibus, & heredibus applicandum esse; videlicet dicendum, si pecunia legata ad certum usum pium, v. g. Ecclesiam extruendam, non sufficiat, quòd possit applicari ad alium usum pium, uti docet *Bartholus in cit. legatum.*

Notat

Indicante.

PARAPHRASIS.

Gregorius IX. intellexit, quod uxor Redempti ante mortem concham argenteam, nudis verbis venundari mandaverit, & liberis suis tradi; scutellam quoque argenteam, monasterio reliquerit. In his voluntatem defuncti mandat, omnimodè impleri, ne ex rebus parvis neglectis, in majora peccata ruendi occasio præbeatur. *lib. 12. registri. epistola 30. ad Petrum Subdiaconum.*

SUMMARIUM.

Quis sit Capituli hujus intellectus, & quando nudis verbis legata relicta censeantur?

Intellectus Capituli ex eo pender, quidnam voluerit Pontifex significare, cum dixit, legata nudis verbis esse relicta. Covar. varias affert interpretationes. 1. Ea placet, ut dicamus, legata esse relicta nudè, & sine hæredis institutione. Hinc enim dubitatio oriebatur, num præstari deberent, quia legatum ab hæredis institutione, ac testamento dependet, ita ut cadente testamento etiam legata, tanquam accessoria, cadant. *L. ult. §. illud. C. de codicillis. L. sinemo §. ff. de testamentaria tutela.* Sed hoc non obstante, respondit Papa, legata ita nudè relicta deberi, idque non tantum, si ad causam piam sint; sed etiam si ad profanam, propterea quod defunctus censeatur velle de edere intestatus, atque hæredis ab intestato succedentis fidei committere, ut talia legata præstet. *Inst. de codicillis. §. non tantum.* Vide, quæ dixi *lib. 3. tra. 5. c. 8.* ubi etiam monui in fine, legata etiam nuncupativè, seu verbis nudis coram quinque testibus relinqui posse; quod si autem ipsius hæredis consentientis fidei committatur, ut legata præstet, testium solemnitas non requiritur. *L. ult. c. de fideicommissis,* quam *Gl. hic allegasse videtur.*

Rr 3

Ad-

Notandum quantum. Legata ad pias causas, integrè, & sine diminutione præstanda sunt. Ita sumitur ex hoc *c. vi. sine diminutione.* Adde: si fundus, vel designata pecunia relicta sit, ut intra annum v. g. monasterium ædificetur, quod fructus, aut pensio pecuniæ elocatur, non hæredi, sed monasterio, vel alteri causæ piæ præstari debet. *argum. L. si ita relicta §. Pegasus. ff. de legatis secundo & notavit hic Abb. n. 7.* quia tempus non in favorem hæredis, sed in favorem causæ piæ relicta videtur; voluit enim testator hanc pecuniam, vel hunc fundum piæ causæ deputare, tempus autem adjecit ad carctandum hæredem, vel executores, ne diutius executionem, seu ædificationem operis differant.

Quæres quidnam censeri debeat relicta ad causam piam? Responderetur: quod principaliter ob cultum Dei & Animæ salutem. Quare non sufficit, personam, cui relinquatur, pauperem esse, nisi etiam intuitu pietatis, ac misericordiæ relinquatur, & non principaliter ob servitia, v. g. ancillæ. Differt autem plurimum, priore, an posteriore modo relinquatur. Primum. Si sit relicta ad piam causam, non pender ab hæredis aditione, ut postea dicitur. Secundò. Si sit relicta ad piam causam, non opus est testium solemnitate *c. relatum II. hoc tit.* Terriò. Si Titius puellæ inopi pietatis intuitu dotem reliquit, eâ mortuâ, alteri puellæ nubili, & inopi applicari debet; sin autem puellæ favore personæ ob servitia v. g. reliquit, eâ mortuâ, legatum caducum fit, & hæredi manet. *L. Pater 38. ubi Bartolus in §. Tusculanus ff. de Legatis tertio. & docet hic in fine c. Covar. n. II. ubi ait, si testator dotis legatum conditionatum fecerit puellæ inopi, si nuperit, & ex circumstantijs appareat, pietatis causâ motum, eâ non nubente in similem usum esse applicandum; at verò in dubio præsumitur legatum ad causam piam favore religionis, ac pietatis.*

